

loval in sadil vanje lepe cvetke prave žive in serčne pobožnosti! Ne pozabi pa tudi ne, da otroci se več navadijo po lepih izgledih, kakor pa po samih (praznih) besedah, ki jih večkrat že pozabijo še predenj is šole ali cerkve stopijo. Kaj mora tedaj učitelj storiti in kako začeti, da bi svoje lepe, pa tudi silo važne dolžnosti do mladine, njemu izročene, kar bi mu bilo mogoče, zvesto spolnoval?

(Dalje prih.)

Iz zgodovine keršanske ljudske šole.

(Dalje.)

Po drugih protestantskih deželah so že veliko prej spoznali, da je treba skerbeti za ljudsko odgojenje; spregledali so tudi, da so dolžni z nekdanjim cerkvenim premoženjem šole podpirati. Pervi sled nemških ljudskih šol najdemo na Virtemberskem. Razglašen je bil leta 1559. veliki cerkveni red, in poseben oddelek tega reda govori od nemških šol *); branje in pisanje bilo je le zavoljo katekizma; vse šolske bukve bile so le verske bukve. V šolo niso nobenega silili; vendar pa so ukazovali obiskovati nedeljske vaje v katekizmu. Učenik pa ni bil cerkvenik; bil je odgovoren le soseski. V cerkvenem redu na Saksonskem od leta 1580. je bil oddelek od nemških ljudskih šol skoraj ravno tega zapopadka kakor na Virtemberskem; vendar je bil učenik tudi cerkvenik.

Iz nekdanjega cerkvenega zavoda stavili so celó višje šole, ali pa so nekdanje zopet v življenje budili. Dasiravno se je od te strani veliko storilo za odgojenje ljudstva, vendar vse to ni bilo katoliški cerkvi v prid; po vseh teh šolah kovali so orožje, s katerim so napadali vse katoliško.

Med tem, ko se je to v zapadni Evropi godilo, bojeval se je še hujski sovražnik od vzhoda zoper katoliško omiko. L. 1453. je razpadlo gerško carstvo. Novo ljudstvo se je pogajalo za gospodarstvo sveta. Brezštevilne armade razlile so se kakor povodenj po keršanskih deželah. V dvestoletni vojski pokončane so bile brezštevilne mesta ter odgojišča za ljudsko izobraženje. Tisuč in tisuč odpeljanih je bilo v sužnost, veliko jih je, posebno na spodnji Donavi, vero zatajilo; še drugi so se

*) Noter do druge polovice 16. stoletja nahajamo povsod po mestih le latinske šole; zraven teh so pa bile tudi nemške šole za nekatere stanove. P. 11.

zbirali po velikanskih soseskah, da bi branili samostalnost. Tedaj ni bilo med vojskinim hrupom misliti na drugo izobraženje, kakor na naj potrebnije podučevanje v veri, in te cveteče dežele postale so na pol barbarske.

(Dalje prti.)

Pomenki

o
slovenskem pisanji.

I.

Učenec. Učim se slovenšine in rad bi se je naučil dobro, pa godi se mi tako, — kakor sem čul, da se je godilo nekdam našim prednikom, da so jih učili eni tako, eni tako — da velikrat sam ne vem, kaj in kako! Ljubi moj „Tovars“! ti hodiš sem ter tje po svetu, marsikaj skusiš, marsikaj vidiš, slišiš in pozveš lahko; povej mi časih kako reč povej, prašaj pri učnikih in drugod, in razjasni mi, zakaj ta tako piše, drugi drugač. Koj dans te primem, da mi povej, zakaj si v I. listu str. 3. pisal: „Učitelj učencom“ o novem letu, — zakaj pa ne: „Učenik učencom“?

Tovars. Za to, ker sem učiteljski tovarš, bi ti odgovoril lahko ob kratkem; toda sploh pravijo, da je mladina, zlasti šolska mladina naša nada, torej mi je clo ljubo, da se mi pridružiš, — in rad ti bom, kolikor morem, postregel, rad tudi drugej prašal in pozvedoval, ktera je prava, ktera pa ne. Prijel si me pa koj za pravo žilo v reči, v kateri se mi je že samemu tesna godila. Rekel sem nekdam tistemu, ki druge uči ali podučuje, učenik, potlej učitelj, in sedaj hočejo nekteri po sili, naj mu rečem učnik.

U. Skorej smo se unidan na glas posmejali, ko je nekdo našega gospod učenika ogovoril: Učenik! Gospóda je pa rudeča spreletéla.

T. Sej je res nekako zaničljivo in zbadljivo to imenovanje; meni se vsaj tako zdí, in ogibal sem se ga dosihmal.

U. Ali je pa kje v navadi, ali govore tako v katerem kraju?

T. Precej sem že obhodil, pa nikjer še nisem slišal med ljudstvom tega imena, in tudi ne glasi se lepó.

U. Zakaj so torej hotli nekteri premeniti imé učenik, ali ni dobro?